

ONNENAMULETTI NYKYNOIDALLE

Muinaissuomalaisten
loitsuperinteet ja noituuden
historia pohjana modernille
korulle

TEKIJÄ: Inna Nieminen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä etsittiin tietoa muinaissuomalaisista perinteistä ja loitsukulttuurista. Arjessamme elää paljon tapoja, joiden alkuperää ei moni suomalainen välttämättä tiedosta. Ennen tieteen ja lääketieteen kehitystä loitsut koettiin tarpeellisiksi kaikessa elämään liittyvässä. Loitsut olivat osa arkea ja arki oli osa loitsuja.

Lisäksi pohdittiin noituutta käsitteenä, käymällä läpi joitakin noituuteen liitetyjä uskomuksia ja kurkistettiin noitavainojen perusteisiin.

Tässä opinnäytetyössä myös määriteltiin, mikä voisi olla nykynoitaa, ja käytiin läpi lyhyesti onnenamulettien taustaa ja symboliikkaa. Kyselytutkielman avulla etsittiin perusteita niiden tarpeellisuudelle.

Tuloksena syntyi moderni koru nykynoidalle. Koru, jonka taustatarina pohjautuu muinaissuomalaiseen mytologiaan ja loitsukulttuuriin, mutta edustaa nykyajassa tärkeitä arvoja: tasa-arvoa, solidaarisuutta ja empaattisuutta. Korun inspiraationa on Kuutar- ja Päivätär-jumalattaret, koska he sopivat aihealueeseen vahvoina mytologisina naishahmoina.

Savonia ammattikorkeakoulu
Muotoilun tutkinto-ohjelma
Koru- ja jalometallimuotoilu

Opinnäytetyö, 30 sivua
Kevät 2021
Inna Nieminen

ONNENAMULETTI NYKYNOIDALLE
Muinaissuomalaisten loitsuperinteet ja noituuden historia pohjana modernille korulle

Ohjaaja: Risto Nylund

Avainsanat: muinaissuomalainen, loitsu, noita, onnenamuletti, symboliikka, tasa-arvo, solidaarisuus, empaattisuus, estetiikka, moderni koru

ABSTRACT

This thesis studied traditions and spell culture of ancient Finland. There are many habits in our daily lives, the origin of which many Finnish people do not necessarily know. Before the advancement of science and medicine, spells were felt to be necessary in all aspects of life. Spells were part of everyday life and everyday life was part of spells.

In addition, witchcraft was studied as a concept, reflecting on some of the beliefs associated with witchcraft and taking a quick peek at the basics of witch hunt.

This thesis also defined what a modern witch would be like and briefly goes through the background and symbolism of lucky charms. A survey was used to seek justification for the necessity of lucky charms.

The result was a modern piece of jewellery for a modern witch. Jewellery which background story is based on ancient Finnish mythology and spell culture, but represents important values in modern times: equality, solidarity and empathy. The jewellery is inspired by the goddesses Kuutar and Päivätär, as they fit into the theme as strong mythological female figures.

Savonia University of Applied Sciences
Degree Programme in Design
Jewellery and Precious Metal Design

Thesis, 30 pages
Spring 2021
Inna Nieminen

LUCKY CHARM FOR MODERN WITCH
Spell tradition in ancient Finland and history of
witchcraft as a base for modern jewellery

Supervisor: Risto Nylund

Keywords: ancient Finnish, spell, witch, lucky charm,
symbolism, equality, solidarity, empathy, aesthetics,
modern jewellery

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	LOITSUPERINTEET & NOITUUDEN HISTORIA	5
	2.1 Muinaissuomalaisia perinteitä	5
	2.2 Loitsuista lyhyesti	6
	2.3 Noita	8
	2.4 Noitavainot	10
3	ONNENAMULETIT	11
	3.1 Onnenamulettien symboliikka	11
	3.2 Kyselytutkielma onnenamuleteista	13
	3.3 Kyselytutkielman tulokset	14
4	KORU NYKYNOIDALLE	15
	4.1 Nykynöitä	15
	4.2 Kuutar & Päivätär	16
	4.3 Korun suunnittelu & mallinnus	17
	4.4 Valonkehrä	21
5	LOPUKSI	25
	LÄHTEET	27
	KUVALUETTELO	28
	LIITE I.	30

KUVA 3. Kupa
(Nieminen 2021)

1 JOHDANTO

Minua on aina kiinnostanut Suomen muinaishistoria ja muinaissuomalaisten uskomukset ja perinteet. Omien juurien tunteminen on tärkeää, se pitää meidät maan pinnalla ja saa meidät välittämään ympäristöstämme paremmin. Muinaishistoriamme tavoin, myös noituuden ja noitavainojen historia on kiinnostanut minua, ja saanut pohtimaan ihmisen julmuutta. Se yhdistyy hyvin aiheena muinaissuomalaisten loitsu- ja taikaperinteisiin. Noitiin liittyy paljon mystiikkaa ja harhaluuloja, joita haluan tuoda ilmi.

Onnenkorut ja amuletit ovat monesti ihmisille tärkeitä, koska ne voivat tuoda mielenrauhaa erilaisissa elämäntilanteissa, onnen ja turvan haku ovat syvällä luonteessamme. Myös itse olen käyttänyt onnenkorua tuomaan varmuutta jännittävissä tilanteissa, mikä oli yksi syy aihevalintaan. Haluan tutkia onnenamulettien historiaa ja käyttötarkoituksia, koska se aiheena yhdistyy hyvin loitsuperinteisiin. Loitsulla ja onnenesineillä on usein sama päämäärä, saada jonkinlainen kontrolli ja turvantunne elämästämme, jota muuten emme pysty täysin hallitsemaan.

Tavoitteena on luoda koru, joka on esteettisesti kaunis, mutta jolla on merkityksellinen symboliikka. Samalla haluan tuoda tietoisuutta kulttuurihistoriamme, noituuden ja onnenamulettien taustoista ja historiasta.

2 LOITSUPERINTEET & NOITUUDEN HISTORIA

2.1 Muinaissuomalaisia perinteitä

Suomalaisen kansanuskon tapoja ja niihin liittyviä loitsuperinteitä tutkiessa tulee hyvin selväksi se, että aihe on laaja ja monisyinen. Suomessa joka kylällä on ollut omat tietäjänsä ja traditionsa, jotka ovat muokanneet ihmisten uskomuksia (Pulkinen & Lindfors 2016, 5).

Aihe on haasteellinen, koska siihen liittyy paljon myös arvioita ja tietoa, jota ei pystytä täysin sataprosenttisesti varmistamaan. Myös kristinuskon leviäminen Suomeen on vaikuttanut osittain siihen, kuinka paljon tietoa kansanuskostamme on säilynyt. Ensimmäiset kristilliset vaikutteet tulivat Suomeen 800-luvulla, mutta varsinainen käännyttäminen kristinuskoon tapahtui 1100–1300-luvulla (Tuupanen, Peda.net 2021, 1).

Moni meidän kansanuskomme perinteistä on kuitenkin säilynyt nykypäivään asti. Onnenloitsut kirjassa kuvaillaan näin:

*Me loitsimme toisillemme terveyttä tervehtimällä,
parempaa päivän kulkua toivottamalla hyvää
päivää, osaamme laskea käen kukuntaa ja kun
leppäkerttu lennähtää sormelle, tiedämme
olevamme suuren äärellä* (Havaste 2018, 7).

Arjessamme elää paljon tapoja ja perinteitä, joiden muinaista alkuperää ei moni suomalainen välttämättä tiedosta. Myös monella nykyään uskontoon liitetystä tapahtumalla tai perinteellä, kuten juhannuksella ja joululla, on alun perin ollut pakanallinen tausta.

KUVA 5. Olkiin sonnustautunut nuuttiparoni miekkoineen litin Myllylän kylästä (Oksanen 1926)

Joulua on juhlittu Suomessa jo tuhansia vuosia. Ennen kristinuskoa juhla on liittynyt auringon palvontaan, vuoden vaihtumiseen ja satokauteen. Suomessa joulun juhlinnassa oli piirteitä talvijuhlusta ja kekristä eli sadonkorjuujuhlasta. Sen juhlinta keskittyi talven ja syksyn välimaastoon, jolloin sato oli saatu korjattua. (Sommar 2016.) Sanan joulu ja myös juhlan alkuperä tulee

muinaisgermaanisen ennen kristinuskoa vietetyn talvipäivänseisauksen nimestä (Pulkkinen & Lindfors 2016, 79).

Joulupukki-sanana alkuperä juontaa vanhan perinteen kekripukkiin ja nuuttipukkiin (kuva 5, s. 5). Juhlan aika - Suomalaisia vuotuisperinteitä kirjassa kerrotaan, että vanhassa pakanallisessa Suomessa nuuttipukkien ulkomuoto muodostui pukin sarvista, tuohinaamarista ja nurin käännetyistä turkista, näin pukeutumalla he muuttuivat samanistisen perinteen mukaisiksi pukeiksi, jotka kiersivät talosta taloon kerjäten ryyppyjä ja pelotellen lapsia. (Karjalainen 1994, 217.)

Meillä siis on perinteitä, joiden alkuperästä kaikki eivät ole tietoisia. Loitsimme ja elämme historiaamme tiedostamatta päivittäin. Taikoja ja loitsuja ei tarvitse ottaa liian vakavissaan ja niiden voimaan ei tarvitse välttämättä uskoa, mutta niiden käyttäminen edistää kansanperinteemme säilymistä tuleville sukupolville ja näin ollen jätämme eloon palan historiaa.

2.2 Loitsuista lyhyesti

Kun aletaan syvemmin tarkastelemaan loitsun merkitystä, voidaan ensin etsiä tietoa mitä se sanana merkitsee. Loitsu on kaikessa yksinkertaisuudessaan sanakaava, jolla on haluttu muuttaa jokin asia tai asiantila toiseksi. Loitsun toimivuudelle on tärkeää ollut se, että loitsut on loihdittu sanatarkasti, yhtäkään sanaa unohtamatta.

Kansankielessä on puhuttu loitsuista myös sanoina, lukuina ja syntyinä. Loitsu ei pelkästään sellaisenaan riittänyt, vaan se oli osa laajempaa maagista ja rituaalista kokonaisuutta. Länsisuomalaiset loitsut olivat usein proosamuotoisia ja itäsuomalaiset taas noudattivat kalevalamittaa. Itä-Suomessa loitsulaulun perinne säilyi kalevalamitan tuella pidempään, kuin lännen proosaluenta. (Pulkkinen & Lindfors 2016, 184.)

Loitsuperinne on lähtökohtaisesti esikristillinen. Sen on arveltu syntyneen, kun muinaisuomalaiset siirtyivät liikkuvasta elämäntavasta maanviljelykseen ja pysyvämpään asumiseen. Kristinuskon saavuttua Suomeen loitsukulttuuriin on tullut myös kristillisiä vaikutteita, mikä näkyi muun muassa niin, että loitsuissa on käytetty kristillisiä sanoja, ilmauksia ja mielikuvastoa, mikä on osiltaan lujittanut uskoa loitsujen voimaan. (Pulkkinen & Lindfors 2016, 185.)

Yleisesti tutkimuksissa loitsut jaetaan neljään luokkaan: manaukset, rukousloitsut, kertovat loitsut ja syntyloitsut. Niistä manaukset ja rukousloitsut ovat saaneet paljon vaikutteita kirkollisista teksteistä. Manaukset ovat lyhyitä uhkaavalla äänellä luettuja käskyjä, joissa on vaikutuksia kirkon demonien karkotuksista, kun taas rukousloitsuissa pyydetään apua tuonpuoleisilta auttajilta. (Pulkkinen & Lindfors 2016, 185.)

Kertovat loitsut, joita kutsutaan tutkimuksissa historioloiksi, loitsun vaikutusta perusteltiin myyttisellä ennakkotapahtumalla. Esimerkiksi jonkun kristillisen hahmon, kuten Jeesuksen

tarunomaisesta parannustoimesta. Syntyloitsuissa loitsija osoitti tietämystään sairauksien, vammojen ja muiden uhkaavien tai tavoiteltujen asioiden tuonpuoleisesta alkuperästä (Pulkkinen & Lindfors 2016, 185). Melkein kaikista loitsuluokista löytyy esimerkkejä Suomen kansan muinaisia loitsurunoja -teoksesta, jonka on toimittanut Elias Lönnrot. Teos ilmestyi vuonna 1880, ja se lukeutuu suomalaisen kansanrunouden merkkiteoksiin.

Alla oleva loitsu on manausloitsu tuntureille, vuorille, kiviin ja kallioihin (Lönnrot 1880, 50).

*Tuonne ma sinun manoan
Vuorihin vohisevihin,
Kuusihin kuhisevihin,
Vuoren vaskisen laelle,
Kuparisen kukkulalle,
Kussa pilvet vuorta piirsi,
Höyrä vierteli kiviä,
Vuoren rautaisen rakohon,
Kahen kallion välihin!
Kiru siellä, kiusajainen,
Paru siellä, painajainen,
Vuoren rotkoissa syvissä,
Viien vuoren viukelossa,
Jost' et pääse päivinäsi,
Selkene sinä ikinä!*

Alla oleva loitsu on rukousloitsu kovissa tuskissa, kivuissa ja vaivoissa (Lönnrot 1880, 186).

*Kiputyttö Tuonen neiti,
Äkäätär neito äijä,
Kivut puoha puohtimella,
Vaivat seulalla selitä,
Kiviä kivistämähän,
Paasia pakottamahan!
Kivi jos itkisi kipuja,
Paasi päiviä pahoja,
Kivi ennen kirkukohon,
Paasi ennen parkukohon,
Ennenkun emosen tuoma,
Tahi kantama kapehen.*

Alla oleva loitsu on ihmisen syntyloitsu (Lönnrot 1880, 278).

*Ihminen ihala ilme,
Sukukunnan suuri luomus,
Tehty on mullan kakkarasta,
Mullan kaakusta rakettu,
(Sille Herra hengen antoi,
Luoja suustahan sukesi).*

Miksi muinaisuomalaiset ovat loitsineet? Ennen tieteen ja lääketieteen kehitystä loitsut on koettu tarpeellisiksi kaikessa arkielämään liittyvässä. Loitsimalla koitettiin parantaa niin ihmisten kuin eläinten sairaudet ja vammat. Loitsimalla haettiin myös metsästysonnea, sato-onnea, naimaonnea ja niin edelleen. Jokaiselle asialle oli oma loitsunsa. Loitsut eivät aina olleet positiivisia ja onnen hakuisia, vaan niillä voitiin yrittää tuottaa esimerkiksi vihamiehelle epäonnea. Loitsut olivat osa arkea ja arki oli osa loitsuja. (Pulkkinen & Lindfors, 2016.)

2.3 Noita

Noitat ja noituus aiheena on mielenkiintoinen ja aiheesta löytyy paljon tietoa laidasta laitaan, joten aiheen raja-alue on haastavaa. Aluksi voidaan miettiä noitaa sanana. Noita-sanana alkuperässä on vastineita niin etä- kuin lähisukukielissä, esimerkiksi karjalan 'noita', viron 'nõid' ja saamen 'noaid'. Suomalais-ugrilainen alkuperäissana onkin ollut todennäköisesti noita. Alkujaan sanana se ei ole ollut yhtä negatiivisävytteinen kuin nykyaikana, vaan se on tarkoittanut suomalaista samaania. Samaani oli henkilö, joka henkimaailman avustuksella hoiti tehtäviänsä eli lähinnä sairauksien parantamista, metsästysonnen palauttamista ja tiedonhakuja. Kristinuskon myötä nimitys alkoi kansankulttuurissakin tarkoittaa pahantahtoista magiaa harjoittavaa henkilöä. (Kysy.fi 2010.)

Englannin kielessä, 'witch' sanan alkuperästä on myös paljon eri arvioita. Se on aikaisemmin esiintynyt muodoissa 'wicca' ja 'wicce', joiden ilmeistä sukua ovat muinaisfriisin 'wigila' (noituus, noitavoima) ja vanhan saksan 'wicken' ja 'wikken' (lumota, ennustaa). Muita todennäköisiä sanasukulaisia ovat muinaissaksan 'wih', 'wihi' (pyhä, pyhäksi erotettu), gootin 'weihs' (pyhä) ja muinaisislannin 'vé' (pyhä). Suomen lainasana 'vihkiä' on todennäköisesti samaa perua. Kristinuskon vaikutus näkyy siinä, että kadonneiden uskontojen pyhää tarkoittava sana on kääntynyt pahuutta symboloivaksi. (Kysy.fi 2010.)

Jos käskettäisiin kuvailemaan noidan ulkoista olemusta, suuri osa todennäköisesti kuvaisi noitaa vanhana koukkunokkaisena naisena, joka käyttää resuisia kaapumaisia vaatteita ja teräväkärkistä lierihattua ja joka lentää luudalla mustan kissansa kanssa. Kun tutkitaan hieman tarkemmin joitakin seikkoja, kuten noidan hattua ja kissakumppania, löytyy paljon mielenkiintoista tietoa ja teoriaa, miksi noitien ulkomuotoa kuvaillaan juuri niin.

Keskiajalla ja myös keskiajan jälkeisellä uudella ajalla luokiteltiin kaikki kristinuskon ulkopuoliset uskonnot ja uskomukset kerettiläisyydeksi eli virallisesta uskonopista poikkeavaksi harhaopiksi. Myös juutalaisuutta pidettiin kerettiläisyytenä. Verkkojulkaisu Alman artikkelissa kerrotaan, kuinka noidan teräväkärkinen hattu voisi viitata judenhutiin, keskiajalla juutalaisten yleisesti käyttämään teräväkärkiseen hattuun. Neljännessä lateraanikonsiilissa (ekumeeninen kirkolliskokous) vuonna 1215 hatun käytöstä tuli pakollinen juutalais miehille, jolloin heistä tuli

näkyvämpi kohde vainoajille. Artikkelissa kerrotaan myös, että juutalaisuuden yhdistäminen noituuteen näkyy vahvasti myös vuonna 1431 Unkarissa läpi menneessä laissa, jossa taikuudesta epäiltyjä määrättiin käyttämään teräväkärkistä judenhutia. (Shachat 2020.)

Noitavainojen kiivaimpaan aikaan myös uskottiin, että noidat viettävät noitasapattia ja lentävät tiettyinä ajankohtana paikkaan, jossa heidän uskottiin kokoontuvan juhlimaan ja irstaillemaan paholaisen kanssa. Juhlien avulla uskottiin vahvistettavan noitien ja paholaisen välistä liittoa. (Pulkkinen & Lindfors 2016, 238.) Sanana noitasapatin voi suoraan johtaa juutalaisten sapattiin, viikoittaiseen lepopäivään, jota vietetään juutalaisen viikon viimeisenä päivänä eli lauantaina. (Shachat 2020.)

Monesti noidan rinnalla nähdään apuolentona tai maskottina musta kissa (kuva 6, s. 9). Miten mustat kissat ovat löytäneet tiensä noidan kumppaniksi ja minkälaista taikauskoa mustiin kissoihin liittyy? Perinteisin taikausko liittyy siihen, että mustia kissoja on pidetty huonon onnen enteena tai on luultu, että mustat kissat ovat itse noitia valeasuissa. Mustia kissoja on pidetty joissakin tapauksissa myös hyvän onnen enteena. (Syufu 2020.)

KUVA 6. Witch and Black Cats (Outhwaite Rentoul 1908)

Huonoon onneen ja noituuteen yhdistäminen johtuu todennäköisesti kissojen väristä, koska musta edustaa usein pimeyttä, pimeyden voimia ja yötä. Pimeys ja pahuus kulkevat

monesti symbolisesti käsi kädessä. Myös se on voinut vaikuttaa, että kissat ovat luonteeltaan salaperäisiä ja itsenäisiä yöeläimiä. Keskiajalta kumpuavassa taikauskossa pidettiin mustia kissoja muiden mustien eläinten, kuten korppien ja varisten, lailla kuoleman enteena. Toisaalta monessa kulttuurissa läpi historian mustat kissat ja mustien kissojen omistaminen ovat tuoneet onnea. Esimerkiksi muinaisessa Egyptissä mustia kissoja pidettiin korkeassa arvossa, koska ne muistuttivat kissapäistä jumalatar Bastetia. (Yle 2010; Syufy 2020.)

Bastet oli muun muassa kodin, naisten salaisuuksien, hedelmällisyyden, synnytyksen ja kissojen jumalatar sekä raskaana olevien, naisten ja lasten suojelija. Bastetin palvontaan liittyvässä festivaalissa suuret väkijoukot osallistuivat estottomaan musiikin, tanssin ja juomisen täyteiseen juhlintaan. Kissoja arvostettiin muutenkin erittäin paljon

muinaisessa Egyptissä, jossa kissan tappamisesta saattoi saada jopa kuolemanrangaistuksen. (World History Encyclopedia 2016.)

The dark history of women, witches and beer -artikkelissa kerrotaan naisten oluen valmistamisen historiasta ja kuinka se liitettiin

noituuteen keskiajalla. Oluen tuottaminen ajanlaskumme ensimmäisillä vuosisadoilla oli lähes kokonaan naisten vastuulla. Oluen valmistuksesta on löytynyt merkkejä 10 000 vuoden takaa, joten se on ihmiskunnan vanhimpia juomia. (Hendricks 2018.)

Vaikka historian saatossa miehetkin alkoivat valmistamaan olutta, se ei vienyt naisia alalta pois. Varsinkin nunnaluostareissa oluen valmistus jatkui pitkään. Noitavainojen myötä naisten oluen valmistuksesta saattoi tulla hengenvaarallista. Pimeällä keskiajalla Euroopassa olutta valmistavien naisten tavat markkinoida tuotteitaan olivat erikoisia, jotta he tulivat huomatuksi markkinoilla, he käyttivät korkeaa teräväkärkistä hattua. He laittoivat myös oluthuoneiden ovelle luudan merkiksi, kun oluterä oli valmis. Voidaan luoda myös mielikuvia, kuinka olut on voinut muhia isoissa noidille tyypillisiksi katsotuissa kattiloissa ja panimoissa on todennäköisesti ollut paljon kissoja pitämässä tuholaiset oluen valmistuksen käytettävistä jyivistä erossa. (Hendricks 2018.)

Vaikka yhteys kuviteltujen noitien ja olutta valmistavien naisten välillä on todennäköinen, asioiden syistä voidaan edelleen väitellä. Artikkelissa kerrotaan myös, kuinka 1500-luvun ”The Reinheitsgebot” puhtauslaki Saksassa pakotti monen naisen jättämään uran oluen valmistuksessa materiaalien hintojen nousun vuoksi ja kuinka muutaman sadan vuoden sisällä tästä miehet olivat monopolisoineet panimoalan täysin. (Hendricks 2018.)

Se on kuitenkin varmaa, että kun inkvisition valta on ollut korkeimmillaan Euroopassa, on ollut vaarallista olla nainen, jolla on ollut laaja tietämys, kuinka sekoittaa yrteistä ja kasveista parantavia ja ravitsevia juomia. Koska oluen teko edellytti näitä taitoja, oli

helppo yhdistää paikalliset olutta valmistavat naiset noituuteen. (Hendricks 2018.)

2.4 Noitavainot

Noitavainot eivät olleet mikään yksittäinen tapahtuma, vaan erilaisten tapahtumien rykelmä, joka on koottu monista seikoista yhden käsitteen alle (Nenonen 2006, 28–29). Noitavainoihin liittyy paljon virheellistä tietoa, koska monet käsityksistä perustuvat 1800-luvun alussa väärennettyihin lähteisiin (kuva 7, s. 11). Yksi virheellisistä käsityksistä on, että noitavainot olivat aktiivisimmillaan keskiajalla, vaikka vainot alkoivat uuden ajan alussa 1500- ja 1600-luvuilla, jolloin kehittyi myös länsimainen luonnontiede. Keskiajalla vainottiin kyllä kerettiläisiä ja juutalaisia, mutta varsinaista noitavainoa ei silloin vielä ollut. Keskiajalla ei myöskään kuviteltu, että noidat lentävät luudalla noitasapattiin. Kun noitasapatti käsite alkoi leviämään Euroopassa, myöskin noitavainot levisivät sen mukana. (Nenonen 2006, 86–87; Yle 2006.)

Vaikka suuri osa syytetyistä oli naisia, ja naiset liitettiin vahvasti noitasapattiin ja noitien kuviteltuihin seksuaalisiin rituaaleihin, oli syytettynä myös miehiä. Suurin syytös olikin irstailu paholaisen kanssa, mistä sai kuolemanrangaistuksen. Tuomioiden täytäntöönpanotavat vaihtelivat Euroopan eri alueilla: Englannissa noidat hirtettiin, mutta muualla noidat usein poltettiin roviolla. (Yle 2006.)

Noitavainojen ollessa kiivaimmillaan Euroopassa Suomessa elettiin suhteellisen rauhallista elämää. Uskonnon ja kirkon saatua hallitsevamman aseman Ruotsissa levisivät myös noitavainot Skandinaviaan ja 1500-luvun puolivälissä Suomeenkin asti. Taikuus oli jaettu ennen noitavainojen alkua ”valkoiseen” ja ”mustaan” magiaan, joista valkoista magiaa siedettiin mutta musta magia oli tuomittu jo kristinuskon alkuajoista lähtien. Vesteråsin valtiopäivillä vuonna 1528 taikuus ja noituus rinnastettiin toisiinsa ja molemmat laitettiin kuolemanrangaistuksen alaiseksi, eli taikuuden rangaistuksen alaa laajennettiin ja rangaistuksia kovennettiin. (Pulkkinen & Lindfors 2016, 239.)

KUVA 7. Noidat lentämässä noitasapattiin 1700-luvun puupiirroksessa (Norris 1720)

Vaikka Suomi tunnettiin noitien ja tietäjien maana, samanistisen noitakulttuurin oli jo ennen noitavainoja korvannut tietäjien joukko. Näitä miehiä kutsuttiin muun muassa into- tai myrrysmiehiksi. Koska Suomessa tietäjät ja heitä ennen samaanit olivat yleensä miehiä, valtaosa noituudesta syytetyistä oli miehiä, toisin kuin muualla Euroopassa. Syytökset olivat kuitenkin usein samoja: kirkon kieltämien taikojen tekeminen, ihmisten, eläinten ja omaisuuden vahingoittaminen ja yhteistyö paholaisen kanssa. Syytöksen takana oli usein kateus tai jokin erimielisyys. Suomessa nostettiin noin 2000 noitasyytöstä vuosina 1500–1700, mutta suurin osa syytetyistä todettiin syyttömiksi, koska noituutta ei pystytty todistamaan. (Pulkkinen & Lindfors 2016, 239.)

3 ONNENAMULETIT

3.1 Onnenamulettien symboliikka

Moni meistä ongelman tai haasteen kohdatessaan kokee tarvitsevansa jotain pientä turvan tunnetta. Onnenamuleteilla ja talismaaneilla on monikulttuurinen ja pitkä historia. Jokainen onnenamuletti kuvastaa kulttuuria, josta se on kotoisin, mutta kaikilla niillä on usein samankaltainen päämäärä. Niiden uskotaan tuottavan onnea, lohtua, vaurautta, varmuutta tai turvallisuutta. Oli se sitten Irlannin nelipila, Turkin evil-eye, Japanin onnenkissa

Maneki neko, Egyptin Skarabee tai Kiinan kultainen konna Jin Chan.
(Conant 2020.)

Varsinkin epävarmoina aikoina ihmisluonto kaipaa ylimääräistä varmistusta. Esimerkiksi 1930-luvun laman aikoihin jäniksenjalka-amuletit olivat suosittuja ja toisessa maailmansodassa amerikkalaiset lentäjät käyttivät lentokoneissaan karvanoppia tuomaan onnea. Maailmalla on myös näkynyt merkkejä korona-ajan aiheuttamasta epävarmuudesta, joissakin osissa Indonesiassa ihmiset ovat alkaneet tekemään tetek melek -naamioita. Tetek melek on perinteinen indonesialainen kookospalmun lehvistä tehty, maalattu naamio, joka ripustetaan oviaukon yläpuolelle suojelemaan kulkutaudeilta ja vaaroilta. (Conant 2020.)

Apotropaaiset esineet, eli pahalta suojaavat esineet ja symbolit, ovat olleet ihmisillä käytössä tuhansia vuosia. Vanhimpia apotropaaisia symboleita on nazar, eli evil-eye (kuva 8, s. 12). Joka tarkoittaa suomeksi pahaa silmää. Näitä sinivalkoisia ympyrän ja pallon mallisia amuletteja on myynnissä erityisesti monien Välimeren ja Arabian alueiden basaareilla ja toreilla. Monissa kulttuureissa uskotaan, että on olemassa katse, joka voi vahingoittaa ja jopa tappaa. Paha silmä -amuletin tarkoitus on ehkäistä vahingoittavaa katsetta. Sen juuret juontuvat jopa 5000 vuoden päähän sumerilaiseen kulttuuriin. Erityisesti Turkissa voi löytää evil-eye symboleita kulhoista, koruista ja jopa kynnyismattoista. (Conant 2020.)

KUVA 8. Nazar amuletteja puussa (LoggaWiggler 2012).

Ei ole todisteita, että nämä symbolit, joita matkustajat yleensä ostavat matkamuistoina, todella toimisivat, mutta niiden kulttuurinen merkitys on kiinnostava. Joidenkin amulettien symboliikka pohjautuu uskontoon ja joidenkin perinteisiin. Se, että melkein jokaisessa kulttuurissa on jonkinlainen oma vastineensa onnenamuletille, kertoo siitä, kuinka syvällä onnen etsiminen ja taikausko ovat ihmisen luonteessa. (Conant 2020.)

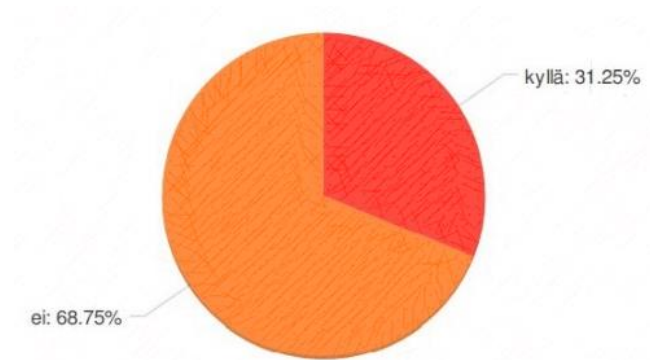
3.2 Kyselytutkielma onnenamuleteista

Kyselytutkielman tarkoitus oli selvittää, kuinka tarpeellisiksi ihmiset kokevat onnenamuletit ja korut, joilla on tarina ja merkitys. Kyselyn painoarvo ei ollut tässä opinnäytetyössä kovin suuri, mutta sen tuloksista saa perusteita korun toteuttamiseen. Kysely toteutettiin sähköisenä kyselynetti.com:ssa, ja kysely oli avoinna 9.2.2021-11.3.2021. Kysely jaettiin myös Facebookissa ja neljään eri keskusteluryhmään WhatsAppissa.

Kyselyssä oli seitsemän kysymystä, joista ensimmäinen eli ikä oli vapaaehtoinen, muut olivat pakollisia. Kyselyyn vastaajia oli kaksikymmentä, joista kuusitoista vastasi kaikkiin kysymyksiin. Kaksi ensimmäistä kysymystä olivat ikä ja sukupuoli (liite 1). Ikäjakauma oli 22–67 vuotta. Suurin osa vastaajista oli noin 20–30-vuotiaita. Sukupuolijakauma oli yksipuolinen: 100 % vastaajista oli naisia.

Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin, onko vastaajilla ollut koskaan onnenkorua, amulettia tai vastaavaa (liite 1). Vastaajista noin 69 % prosentilla ei ole ollut näitä esineitä (kuvio 1).

Neljäs kysymys oli, missä tilanteissa vastaaja on kokenut, että onnenkorusta on ollut apua tai missä tilanteissa voisi kuvitella käyttävänsä onnenkorua (liite 1). Vaihtoehtona oli myös, että jos ei omistanut niin sanottua onnenkorua, pystyi vastaaja kertomaan muutamalla sanalla jostain hänelle tärkeästä korusta. Onnenkorut koettiin tarpeellisiksi jännittävässä tilanteissa, kuten koetilanteissa tai isoissa näytön paikoissa, tuomaan varmuutta ja turvaa

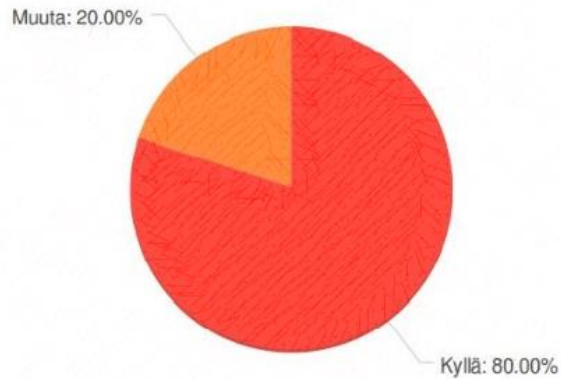

KUVIO 1. Onko sinulla koskaan ollut onnenkorua, amulettia tai vastaavaa

esimerkiksi matkustaessa. Tärkeitä koruja olivat usein nuoruudessa saadut tai joltain läheiseltä saadut korut, vihkisormukset ja suvussa kulkeneet "sukukalleudet".

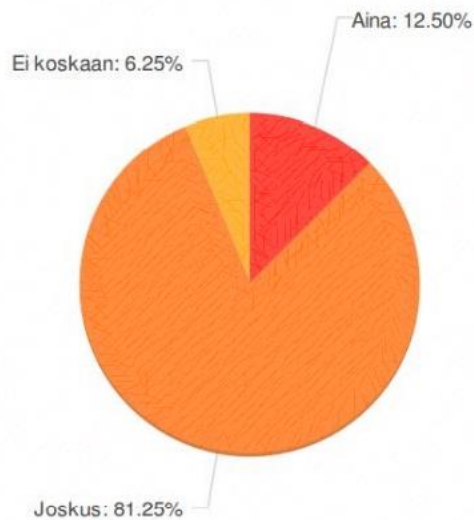
Viidennessä kysymyksessä (liite 1.) lähestyttiin asian ydintä eli kysyttiin, kokivatko vastaajat onnenkorut tarpeellisiksi. Vastausvaihtoehtoina oli joko kyllä tai ei. Ei-vastauksessa oli liitteenä perusteluosio, johon vastaaja pystyi perustelemaan, miksi ei kokenut onnenkoruja tarpeellisiksi. Suurin osa eli 80 % koki onnenamuletit tarpeellisiksi (kuvio 2). Korujen tarpeettomuutta perusteltiin muun muassa niin, että onnenkorut tai korut ylipäätään eivät ole tarpeellisia tai onnenkoruihin ei uskottu.

Kuudennessä kysymyksessä kysyttiin, onko korun symboliikalla tai tarinalla vastaajalle merkitystä (liite 1). Korun symboliikka ja tarina olivat kaikille vastaajille tärkeitä.

KUVIO 2. Koetko, että onnenkorut ovat tarpeellisia

Seitsemännessä kysymyksessä haluttiin tietää, vaikuttaako korun tarina ostopäätökseen (liite 1). Vastausvaihtoehtoina olivat: aina, joskus ja ei koskaan. Suurin osa vastasi joskus ja vain yksi vastasi, että ei koskaan (kuvio 3).

KUVIO 3. Vaikuttaako korun taustatarina ostopäätökseesi

3.3 Kyselytutkielman tulokset

Kyselyn tulokset kertovat siitä, että vaikka kaikki eivät omista onnenkoruja tai eivät usko niihin, niin iso osa kokee ne kuitenkin tarpeellisiksi. Myös korun tarina ja symboliikka ovat tärkeitä, mutta ostopäätökseen nämä eivät kuitenkaan aina suoraan vaikuta. Jos koru miellyttää esteettisesti ja asiakas on jo korun ulkomuodon vuoksi tehnyt ostopäätöksen, niin taustatarina tuo korulle arvoa ja merkitystä enemmän.

On ihmisiä, jotka eivät näe koruja tarpeellisina, vaikka korujen rooli varsinkin historiassa on merkityksellinen. Korut eivät ole vain pelkästään koristeellisia objekteja: niiden perusteella on saatu selville kulttuurihistoriaa tuhansien vuosien ajalta.

Nykypäivänäkin voimme tehdä kulttuurihistoriallisesti merkittäviä koruja, jos niiden tarina ja symboliikka pohjautuvat nykyajan tärkeisiin arvoihin. Ne voivat symboloida esimerkiksi vahvuutta, feminismiä, tasa-arvoa tai niillä voidaan tuoda tietoisuutta esimerkiksi luontoon ja luonnonsuojeluun liittyvistä aiheista.

Vaikka kysely oli pienimuotoinen ja osallistujamäärä ei ollut suuri, perusteita onnenkorun tekemiseen löytyi. Epävarmoina aikoina, ylimääräinen turvan tunne ei ole pahaksi ja onnenamulettien emotionaalinen vaikutus voi olla suuri. Kun esineillä on taustalla vahva symboliikka, ne tuovat tavalliseen arkeen jotain vähän enemmän.

4 KORU NYKYNOIDALLE

4.1 Nykynoida

Nykypäivänä noituuden käsite on laaja. On olemassa ihmisiä, jotka identifioituvat noidaksi uskonnollisena suuntauksena. Toisaalta joillekin se edustaa epämiellyttäviä arvoja, koska he edelleen yhdistävät noituuden pahuuteen, ja joitakin kiinnostaa noituuteen liittyvä estetiikka.

Uuspakanalliseen wicca uskontoon kuuluvia voitaisiin jo nimen perusteella kutsua nykypäivän noidiksi. Pakanaverkko ry:n sivuilla kerrotaan, kuinka Gerald Brosseau Gardner kehitti wiccan nykyiseen muotoonsa 1940–50-luvuilla, Doreen Valienten avustuksella hän kokosi uuspakanallisen uskonnon rekonstruoimalla muinaisia eurooppalaisia luonnonpalvontaan liittyviä uskomuksia, joihin hän liitti seremonioita ja muuta materiaalia. Lähteenä he käyttivät muun muassa vapaamuurarien, kabbalistien, temppeliherrojen ja maagikoiden tapoja ja riihtejä sekä okkultisti Aleister Crowley'n tuotoksia. (Pakanaverkko ry 2021.)

Näistä lähtökohdista syntyi epähierarkinen, dogmivapaa uskonto, jonka peruslähtökohta on elämän kunnioittaminen ja siitä iloitseminen. wiccalaisille koko maailma ja kaikki elämän aspektit ovat pyhiä ja jumaluus on kaikkialla läsnä. (Pakanaverkko ry 2021.)

Pakanaverkko ry kertoo myös, että wiccalaisille arkielämä ja ympäristö ovat sellaisenaan pyhiä ja he elävät sen mukaisesti. Ihminen on osa luontoa, tasavertainen sen kanssa, siksi Wiccat pyrkivät löytämään luontoyhteyden. He uskovat myös 'magiaan' ja käyttävät sitä tasapainottamaan arkielämän hankaluuksia. Säännöllisillä seremonioilla he mahdollistavat luonnollisten syklien tiedostamisen myös omassa elämässään. Vaikka wicca on vakavasti otettava elämäntapa, myös huumori ja lapsenkaltainen riemu elämästä ovat sen tärkeitä lähtökohtia. Tärkeintä on henkinen eheys ja tasapaino. (Pakanaverkko ry 2021.)

On myös ihmisiä, jotka eivät kuulu mihinkään uuspakanalliseen uskuntoon, vaan he määrittelevät itse mihin uskovat. Joitakin noidat ja noituuteen liittyvä estetiikka kiehtoo, ilman että välttämättä uskoo taikuuteen. Sosiaalisessa mediassa, varsinkin Instagramissa ja Tiktokissa löytyy paljon käyttäjiä, joiden sisältö vahvasti painottuu noitaestetiikkaan. Noitaestetiikasta käytetään yleisesti termiä witchcore. Witchcore on saanut alkunsa 2010-luvun loppupuolella ja lisäksi saman tyyppiseen alakulttuuriin lukeutuu myös muun muassa cottagecore ja naturecore. Kaikki nämä ovat tietyn teeman ja siihen liittyvän estetiikan ympärillä pyöriviä muoti-, asuste- ja sisustussuuntauksia, joihin liittyy myös teemallinen tekeminen ja harrastaminen.

Esimerkiksi cottagecoressa ihannoidaan länsimaalaista agrikulttuuria ja romantisoidaan siihen liittyviä askareita ja pukeutumista. Witchcoressa on samankaltaista romantisointia, mutta se on teemana inklusiivisempi kuin cottagecore, joka on

osittain herättänyt kritiikkiä sen Eurooppa-keskeisen maalaiselämän ihannoinnin vuoksi. Cottagecore sopii kuitenkin lähtökohdista huolimatta kaikille ihmisille, jotka haluavat paeta todellisuutta nostalgisen yksinkertaiseen maalaiselämään, jossa päivät kuluvat pienten arkiaskareiden toteuttamisesta, kukista, poutapäivistä ja pehmeästä, lämminhenkisestä estetiikasta. (Slone 2020; Reggev 2020.)

Vaikka witchcoressa on jotain samoja elementtejä, sen estetiikka on astetta synkempi ja mystisempi. Maalaiselämään liittyvien arkiaskareiden sijaan witchcoressa saatetaan muun muassa tehdä pieniä taikoja tai rituaaleja, joiden oheismateriaalina ovat kivet, kristallit, kuivatut yrtit, kukat, tarotkortit ja muut aiheeseen liittyvät tavarat. Aiheesta kiinnostuneet jakavat sosiaalisessa mediassa loitsututoriaaleja, noitameemejä ja okkultistisia rituaaleja, jotka pohjautuvat yleensä henkilökohtaisen hyvinvoinnin hoitoon. (Harper 2020.)

Myös witchcoreen liittyy teemallinen pukeutuminen ja sisustaminen ja se on näkynyt monen ketjumuotiliikkeiden mallistoissa viime vuosina. The Guardian -verkkolehden viime vuoden lokakuussa kirjoitetussa artikkelissa esimerkkeinä ovat H&M ja Urban Outfitters. H&M:n mallistossa on näkynyt paljon mustaa pitsiä, samettia ja viittamaisia vaatekappaleita. Urban Outfitters -liikkeistä on pystynyt ostamaan muun muassa chakra-kristalleja, astrologiakirjoja, kuunsirppikoruja ja tarotkortteja. (Harper 2020.) Vähittäiskauppojen laaja tarjonta ja edullinen hinta mahdollistavat sen, että varsinkin

nuoret voivat helposti kokeilla erilaisia esteettisiä muoti-ilmiöitä ja alakulttuureita.

Nykynöityyden voi jokainen asiasta kiinnostunut määritellä omien mieltymysten mukaan. Noita voi olla uuspakannalliseen luonnosta ammentavaan uskontoon kuuluva tai vain noitaestetiikasta pitävä henkilö. Jos määrittäisin, mikä omasta mielestäni on nykynoita, hän voisi olla henkilö, joka osaa kyseenalaistaa yhteiskunnan normeja ja on henkisesti vahva persoona. Hän on ihminen, jolle oikeudentaju ja yksilön vapaus ja tasa-arvo ovat tärkeitä. Nykynöitä löytää voimansa luonnosta, ja hänelle maapallomme hyvinvointi on tärkeää. Nykynöitä tiedostaa menneisyyden "noidat" eli ihmiset, jotka kuolivat ja kohtasivat vainoa uskonnollisen instituution ja ihmisten tietämättömyyden ja julmuuden vuoksi ja haluaa näin ollen poistaa stigman noita sanasta. Noita on henkilö, joka on kiltti, empaattinen ja kunnioittaa muita ihmisiä, eläimiä ja luontoa.

4.2 Kuutar & Päivätär

Korun ja sen taustatarinan ideointivaiheessa, kehittyi idea ottaa palanen muinaissuomalaista historiaa ja yhdistää sen nykyajan tärkeisiin arvoihin, kuten feminismiin. Korun symboliikka edustaa niitä arvoja, mitä nykynöidalla voisi olla, kuten tasa-arvoa, sisäistä vahvuutta ja empaattisuutta. Onnenamuletin siitä tekisi se, että koru voisi esimerkiksi suojata käyttäjänsä korun symboliikan vastaisia arvoja vastaan ja tuoda voimaa ja rauhaa levottomassa nykyajassa.

Vaikka kantaja ei onnenkorujen voimaan uskoisikaan, tätä korua käyttämällä voisi ihminen ilmaista itseään ja arvojaan.

Muinaissuomalaisia perinteistä ja uskomuksista lukiessa kiinnostivat erityisesti muinaisuskomme jumalattaret, jumalat ja muut mytologiset hahmot. Korun taustatarinan perustaksi valikoitui Kuutar- ja Päivätär-jumalattaret, koska he sopivat aihealueeseen vahvoina mytologisina naishahmoina. Aluksi tarkoituksena oli valita pelkkä Kuutar, koska tämä sopi hyvin noitaestetiikkaan, mutta koska mytologiassa Kuutar linkittyy Päivättären kanssa tiiviisti yhteen, päätöksenä oli valita molemmat.

Kuutar ja Päivätär luokitellaan luonnottariksi, Kuutar on kuun hallitsijatar ja Päivätär auringon tytär ja näin ollen auringon jumalatar. He omistavat auringon hopeaa ja kuun kultaa, joista he yhdessä kehräävät kulta- ja hopealankaa ja tekevät kultaisia ja hopeisia vaatteita. Heidän uskottiin myös hallitsevan ampiaisia, mehiläisiä ja herhiläisiä. (Pulkinen & Lindfors 2016, 159, 294–295.)

Suunnitelmissa oli ensin kaksi korua, toinen perustuisi Kuuttareen ja toinen Päivättäreen. Ideointivaiheessa ja ensimmäisiä luonnoksia tehdessä syntyi idea yhdestä korusta, jossa näkyisivät molemmat. Samalla heräsi ajatus, että koru voi edustaa myös aikaisemmin mainittujen arvojen lisäksi naisten välistä solidaarisuutta. Kuuttaren ja Päivättären tekemän yhteistyön tavoin.

Koska opinnäytetyössä tutkitaan muinaissuomalaista loitsukulttuuria, koruun oli loogista yhdistää loitsu. Loitsu tuo myös

merkitystä, ja se on osa korun tarinaa. Loitsun luodakseen, korulle piti keksiä ensin nimi. Nimeksi valikoitui Valonkehrä. Nimi perustuu Kuuttaren ja Päivättären auringon hopeasta ja kuun kullasta kehäämään lankaan.

Loitsu perustuu löyhästi kalevalamittaan eli nelipolviseen trokeeseen. Nelipolvinen trokeen jokainen säe koostuu yleensä neljästä kaksitavuisesta runojalasta eli tavuparista. Näin ollen jokaisessa säkeessä on kahdeksan tavua. (Pulkinen & Lindfors 2016, 99.)

Valonkehrä

*Johda valosi pehmeä,
Kaulalleni loistamahan,
Kaiken voiman antamahan,
Niin yhdessä askeltaen,
Kaikki esteet ylittäen,
Oman tiemme kulkijoina,
Etsimme ilon ja onnen.*

4.3 Korun suunnittelu & mallinnus

Koron tekeminen alkoi suunnittelulla ja luonnostelulla, jossa tekniikkana olivat pääosin lyijy- ja mustekynät. Idea oli aika selkeä jo

alkuvaiheessa, joten luonnostelu oli lähinnä erilaisten variaatioiden tekoa (kuva 10, s. 18).

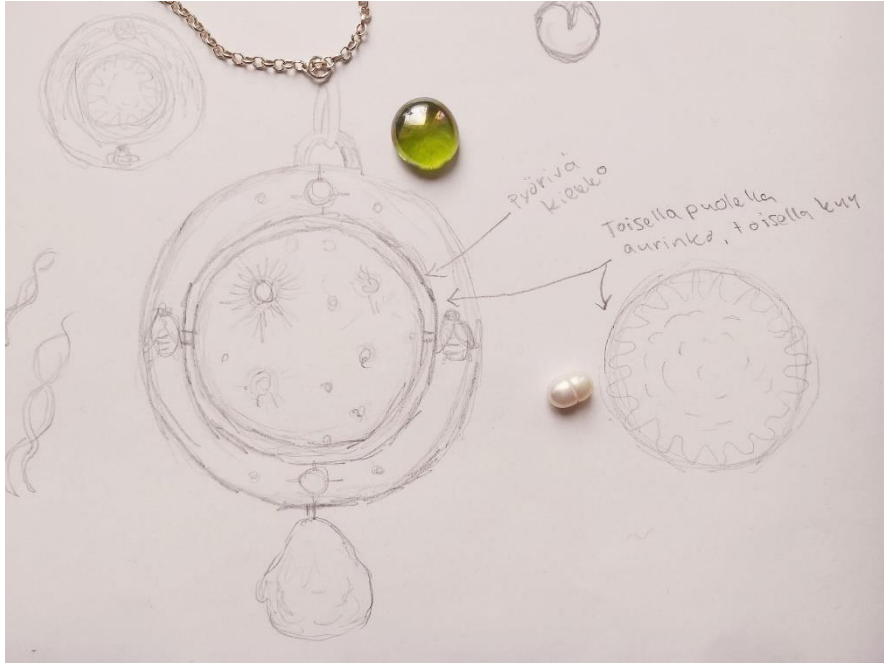
KUVA 9. Variaatioita (Nieminen 2021)

Onnenamuletteja on monessa muodossa. Korujen lisäksi ne voivat olla esimerkiksi pieniä figuureita tai kuvia. Korumuodossa niiden muoto on yleensä yksinkertainen, mutta yksityiskohdat luovat tarinan ja merkityksen. Esimerkkeinä evil-eye- ja pyhimyskorut.

Muutaman erimallisen variaatiokokeilun jälkeen, muodoksi vakiintui pyöreä muoto (kuva 9, s. 18). Koska pyöreä muoto sellaisenaan tuntui liian yksinkertaisena, ideana oli, että korun keskellä olisi irrallinen roikkuva ”onnenkolikko”-osa ja sen ympärillä pyöreä kehä, josta kolikko roikkuisi. Roikkumisen sijaan idea muuttui niin, että keskellä oleva osa pyörisi paikallaan akselin avulla. Pyörivässä osassa olisi samankaltaisuutta kehräämisessä käytettävään värttinään, näin syntyi korun nimi. Samalla löytyi hyvä keino, miten yhdistää Kuutar ja Päivätär samaan koruun kätevästi.

KUVA 10. Eri muotojen kokeilua (Nieminen 2021)

KUVA 11. Yksityiskohtien suunnittelua (Nieminen 2021)

Seuraavaksi piti miettiä, millä lailla Kuutar ja Päivätär näkyisivät omilla kolikon puolillaan. Olisiko korun kuviot kuvaavia vai abstrakteja? Päädyin yksinkertaisiin, mutta kuvaaviin yksityiskohtiin. Keskiosan toisella puolella olisi kuun pinta ja toisella auringon (kuva 11, s. 19).

Korun kehän alaosaan ideoin mehiläisen, Kuutar ja Päivätär hallitsevat ampieisiä, mehiläisiä ja herhiläisiä, halusin sen näkyvän myös korussa. Nykynöituus symboloi minulle myös luonnosta

välittämistä, joten halusin tuoda pienen luontoelementin koruun. Mehiläinen edustaa myös empaattisuutta. Yläosaan muotoilin kuvioinnin, joka symboloi kuun kullasta ja auringon hopeasta tehtyä lankaa. Yhteen kietoutuneena ne edustavat tasa-arvoa ja korun keskiosa solidaarisuutta.

Kehälle voisi myös lisätä korukiviä. Yhtenä vaihtoehtona oli, että siitä voisi esimerkiksi roikkua helmi (kuva 12, s. 19). Niiden merkitys olisi lähinnä se, että ne voisivat tuoda koruun enemmän moniulotteisuutta.

Kuva 12. Hahmon päälle sommittelua (Nieminen 2021)

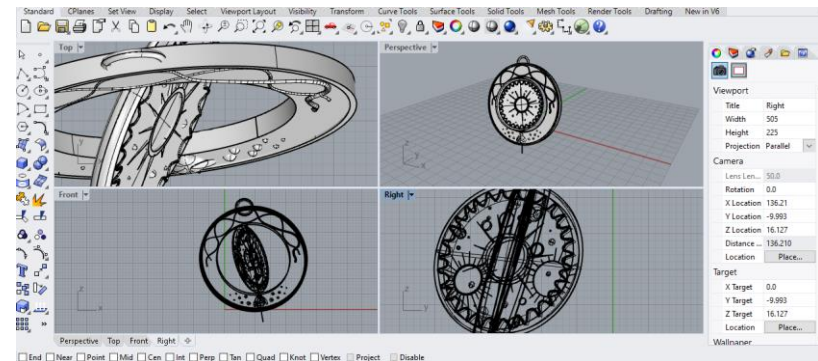

KUVA 13. Auringon kuvioita (Nieminen 2021)

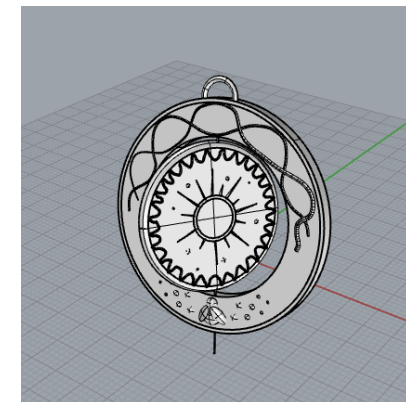
Kun korun muoto ja yksityiskohdat oli suunniteltu, oli aika ruveta mallintamaan korua. Korun mallintamiseen käytettiin Rhinoceros 3D -mallinnusohjelmaa. Vaikka korun muoto oli yksinkertainen, yksityiskohtien tekemiseen kului runsaasti aikaa.

Mallintamisessa ei ollut ongelmia. Osien sovittaminen ja lopullisen version tekeminen oli sujuva prosessi, perusteellisesta suunnittelutyöstä johtuen. Tämä versio Valonkehrästä on prototyyppi, koska olosuhteista johtuen korun pystyi tekemään vain sähköisenä versiona.

Kuten suunnitelmissakin oli, keskellä korua on pyörivä kiekko, jossa toisella puolella on auringon kuvioita ja toisella kuun. Alkuperäisessä suunnitelmassa ollut auringon kuviointi (kuva 13, s. 20), ei toteutunut halutulla tavalla, joten tein auringon puolesta vähän suunniteltua erilaisemman. Kehyksessä alhaalla on pieni mehiläinen kastepisaroiden ympäröimänä, yläpuolella auringon ja kuun nauhat kietoutuvat toisiinsa (kuva 14, s. 20). Alhaalle tein pienen piikin, mahdollista helmeä varten (kuva 15, s. 20).

KUVA 14. Mallinnettu Valonkehrä -koru (Nieminen 2021)

KUVA 15. Valonkehrä mallinnus (Nieminen 2021)

4.4 Valonkehrä

Lopputuloksen syntyi moderni koru nykynoidalle. Koru, jonka taustatarina pohjautuu muinaissuomalaiseen mytologiaan ja loitsukulttuuriin, mutta edustaa nykyajassa tärkeitä arvoja: tasa-arvoa, solidaarisuutta ja empaattisuutta (kuva 17, s. 21). Korun inspiraationa on Kuutar ja Päivätär jumalattaret, koska he sopivat aihealueeseen vahvoina mytologisina naishahmoina.

Posteri (kuva 23, s. 24) ja tuotekuvat (kuva 22, s. 24; kuva 24, s. 24) ovat visuaaliset esimerkit mahdollisista korun markkinointiin kohdistuvista materiaaleista.

KUVA 16. Broomstick (Nieminen 2021)

KUVA 17. Valonkehrä (Nieminen 2021)

KUVA 18. Valonkehrä, aurinkokulta (Nieminen 2021)

KUVA 19. Valonkehrä, aurinkohopea (Nieminen 2021)

KUVA 20. Valonkehrä, kuunhopea (Nieminen 2021)

KUVA 21. Valonkehrä, kuunkulta (Nieminen 2021)

KUVA 22. Valonkehrä, tuotokuva (Nieminen 2021)

KUVA 23. Valonkehrä, poster (Nieminen 2021)

KUVA 24. Valonkehrä helmellä (Nieminen 2021)

5 LOPUKSI

Monesti vallitseva yhteiskunnallinen normi, kuten uskonto on edesauttanut monien kulttuurien häviämistä ja tapojen vähittäistä katoamista, tai sulautumista hallitsevan uskonsuunnan tapoihin. Muinaissuomalaisten perinteistä ja loitsu-kulttuurista kirjoittamalla halusin levittää tietoa ja pitää yllä kulttuurihistoriamme tärkeitä alkuperiä, joita on vuosien kuluessa joko unohdettu, tai ne yhdistetty kristillisiin juhliin.

Noitavainojen historia on raaka ja kertoo kuinka helposti, me ihmisinä ajaudumme tietämättömyyden ja ennakkoluulojen vuoksi julmiin tekoihin. Tietämättömyys synnyttää harhaluuloja, ja harhaluulot epätasa-arvoa ja eri ihmisryhmiin kohdistuvaa sortoa. Harhaluulojen purku ja laajempi tietämys auttaa poistamaan ennakkoluuloja ja lisää empaattisuutta.

Noitavainoissa syytetyt ihmiset olivat ihan tavallisia ihmisiä tai ihmisiä, jotka erottuivat massasta jonkin ominaisuuden vuoksi, kuten parantajan tai samaanin elämäntavan vuoksi. He saattoivat olla ihmisiä, jotka eivät kulkeneet sokeasti yhteiskunnan normien mukana.

Nykynöitä voisi olla juuri sellainen, oman tiensä kulkija, joka osaa kyseenalaistaa yhteiskunnan normeja ja jolle oikeudentaju ja yksilön vapaus on tärkeitä. Nykynöitä löytää voimansa luonnosta, ja

hänelle maapallomme hyvinvointi on tärkeää. Hän on kiltti, empaattinen ja kunnioittaa muita ihmisiä, eläimiä ja luontoa.

Kokonaisuudessaan tämä opinnäytetyöprosessi oli aika haastava. Tiedon rajaaminen oli hankalaa, koska aiheesta olisi löytynyt paljon kirjoitettavaa. Opinnäytetyön toimivuuden kannalta ja myös ajan loppumisen vuoksi, aihetta piti rajata enemmän kuin oli alun perin tarkoitus. Vaikka aikataulutin työvaiheet hyvin, motivaatio ei aina ollut kovin korkealla aiheen suuresta kiinnostavuudesta huolimatta, ja joitakin päiviä meni hukkaan motivaation puutteen vuoksi. Myös viimeistelylle ei jäänyt niin paljon aikaa, kun ajattelin. Prosessin kulku oli kuitenkin aika soljuva ja muutamien tehokkaiden päivien avulla opinnäytetyö edistyi hyvin ja tavoitteet saavutettiin.

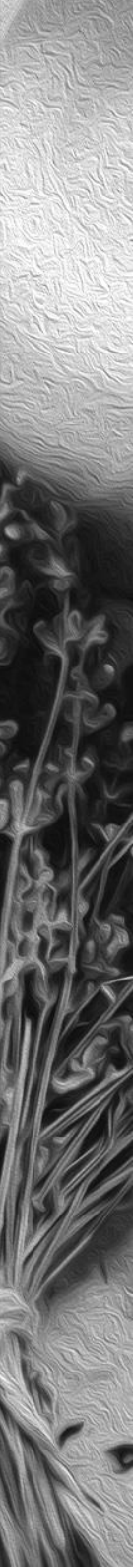
Pidän tekemästani korusta ja sen edustamista arvoista, tarinasta ja estetiikasta. Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisin mallintanut enemmän protoja ja tehnyt enemmän kokeiluja erilaisilla pinnoilla. Korua voisi vielä kehittää jatkossa, jolloin sen tuotantoon saaminen voisi olla realistista tulevaisuudessa. Pelkästään sähköisenä versiona tehtynä, ei esimerkiksi näe, kuinka korun eri osat käyttäytyvät 3D-tulostaessa ja olisiko yksityiskohdat erottuneet tarpeeksi.

Tämän prosessin aikana yllätti se, että kirjallinen puoli sujui paljon sujuvammin, kuin korun ideointi ja teko. Yleensä kirjoittaessa alkuun pääseminen on minulle hankalaa, mutta vauhtiin päästessäni tekstiä syntyy aika hyvin. Vaikka kirjoittamisessa oli ajoittain hankaluuksia ja en saanut kaikkea haluamaani teoriaa mahdutettua tähän opinnäytetyöhön, kirjallisesta puolesta tuli tarpeeksi kattava, ja se loi hyvin taustaa korun tekemiseen.

Piirtämisessä, maalaamisessa ja muussa luovassa tekemisessä alkuun pääseminen on yleensä minulle sujuvaa, mutta tämän prosessin aikana se ei ollut niin helppoa, vaikka minulla oli selkeä idea korulle. Luonnosteluvaiheeseen olisin voinut käyttää enemmän aikaa, ja tehdä vielä laajemmin erimallisia variaatioita ja kokeilevampia vaihtoehtoja korun malliksi. Korun mallintaminen oli sujuvaa, koska mallini oli yksinkertainen. Jos näiden opintojen aikana olisin halunnut tehdä jotain enemmän, olisi se ollut mallintaminen. Minulla olisi vielä paljon kehittymisen varaa.

Yhteenvetona olen tyytyväinen tähän työhön, ja kuinka se kuvastaa minua muotoilijana. Uskon, että tässä työssä näkyy kuinka käytin ammattiosaamista ja opittuja taitoja hyväksi. Vaikka ajoittain oli haastavaa, jatkoin sinnikkäästi prosessia. Siihen nähden, että unohdun usein haavemaailmaan ja keskittymiskyyni ei aina ole mikään parhain, on positiivista, että sain tämän prosessin päätökseen annetussa ajassa.

Tässä työssä opin ja kehitin työskentelytapojani, muun muassa niin, että otin käyttöön välitavoitteet. Välitavoitteiden asettaminen ja muokkaaminen tarpeen vaatiessa, auttoivat minua etenemään työssäni. Aihettani tutkiessa, opin paljon uusia asioita historiasta ja loitsuista. Toivon, että tämän opinnäytetyön myötä myös muutkin.

LÄHTEET

Conant, Eve 2020. From evil eyes to sacred hearts, a look at lucky charms around the world. National Geographic -verkkolehti 9.6.2020. <https://www.nationalgeographic.com/travel/article/evil-eyes-and-other-good-luck-charms-around-the-world>. Viitattu 19.4.2021.

Harper, Leah 2020. Witchcore: 'If you want to wear a taxidermy owl on your shoulder, this is your moment'. The Guardian -verkkolehti 29.10.2020. <https://www.theguardian.com/fashion/2020/oct/29/witchcore-if-you-want-to-wear-a-taxidermy-owl-on-your-shoulder-this-is-your-moment>. Viitattu 17.4.2021.

Havaste, Paula 2018. Onnenloitsut 7x7 taikaa. Helsinki: Gummerus Kustannus.

Hendricks, Scotty 2018. The dark history of women, witches, and beer: The history of women in brewing goes back millennia where it was a respected profession. How did it help give rise to our modern image of witches? Big Think -verkkolehti 9.3.2018. <https://bigthink.com/scotty-hendricks/the-dark-history-of-women-witches-and-beer>. Viitattu 9.4.2021.

Karjalainen, Sirpa 1994. Juhlan aika: Suomalaisia vuotuisperinteitä. Porvoo: WSOY.

Kysy.fi 2010. Mikä on sanan "noita" alkuperä. Verkkojulkaisu. Helsingin kaupunginkirjaston kysy.fi-palvelu. Päivitetty 7.4.2010.

<http://www.kysy.fi/kysymys/mika-sanan-noita-alkuperä>. Viitattu 16.3.2021.

Lönnrot, Elias 1880. Suomen kansan muinaisia loitsurunoja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Nenonen, Marko 2006. Noitavainot Euroopassa: Myytin synty. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Pakanaverkko 2021. Wicca. Verkkojulkaisu. Päivitetty 2021. <https://www.pakanaverkko.fi/uskonnoista/wicca>. Viitattu 14.4.2021.

Pulkkinen, Risto & Lindfors, Stina 2016. Suomalaisen kansanuskon sanakirja. Helsinki: Gaudeamus.

Reggev, Kate 2020. What Exactly Is Cottagecore and How Did It Get So Popular. Architectural Digest -verkkolehti 21.10.2020. <https://www.architecturaldigest.com/story/what-exactly-is-cottagecore>. Viitattu 16.4.2021.

Shachat, Emma 2020. The Antisemitic History of Witches: Many Christian superstitions about Jews in early modern Europe sound a lot like characteristics associated with witches. Alma -verkkolehti 29.10.2020. <https://www.heyalma.com/the-antisemitic-history-of-witches/>. Viitattu 26.3.2021.

Slone, Isabel 2020. Escape Into Cottagecore, Calming Ethos for Our Febrile Moment: Small animals, calico tea cozies and not a lot of men. The New York Times -verkkolehti 10.3.2020. <https://www.nytimes.com/2020/03/10/style/cottagecore.html>. Viitattu 16.4.2021.

Sommar, Heidi 2016. Joulun pimeä menneisyys. Yle Elävä arkisto 23.12.2016. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/12/23/joulun-pimea-menneisyys>. Viitattu 14.2.2021.

Syufy, Franny 2020. Myths and Superstitions About Black Cats: Wondering What to Do If a Black Cat Crosses Your Path at Night. The Spruce Pets -verkkolehti 2.1.2020. <https://www.thesprucepets.com/black-cat-folklore-554444>. Viitattu 28.3.2021.

Tuupanen, Esa 2021. Kristinuskon historia Suomessa. Pdf-tiedosto. <https://peda.net/p/esa.tuupanen%4oedu.mikkeli.fi/ue/8ue/up28l/op/khso:file/download/58cdcc9c308a788346210c51d80d9f7180d4f1ec/Kristinuskon%2ohistoria%2oSuomesta%2oOT>. Viitattu 14.2.2021.

World History Encyclopedia 2016. Bastet. Verkkojulkaisu. Kulttuurihistoriaan keskittyvä verkkotietosanakirja. Päivitetty 24.7.2016. <https://www.ancient.eu/Bastet/>. Viitattu 28.3.2021.

Yle 2006. Noitavainoihin liittyy paljon virheellisiä uskomuksia. Verkkojulkaisu. Yle-uutiset. Päivitetty 30.10.2008. <https://yle.fi/uutiset/3-5752926>. Viitattu 21.4.2021.

Yle 2010. Taikausko kumpuaa luonnosta. Verkkojulkaisu. Yle-uutiset. Päivitetty 24.5.2010. <https://yle.fi/uutiset/3-5568046>. Viitattu 28.3.2021.

KUVALUETTELO

KUVA 1. Nieminen, Inna 2021. Pumpkin. Kuvamuokkaus. Pexels 2014. Valokuva. <https://pixabay.com/fi/photos/nainen-kurpitsa-kiiitt%C3%A4minen-squash-1838545/>. Viitattu 28.4.2021.

KUVA 2. Nieminen, Inna 2021. Herbs. Kuvamuokkaus. Ksyffffka07 2020. Valokuva. <https://pixabay.com/fi/photos/lyrtit-kivet-noita-rite-maaginen-5659780/>. Viitattu 28.4.2021.

KUVA 3. Nieminen, Inna 2021. Kepa. Kuvamuokkaus. Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 4. Nieminen, Inna 2021. Gems. Kuvamuokkaus. Ksyffffka07 2020. Valokuva. <https://pixabay.com/fi/photos/gems-riimut-potion-kivet-yrtit-5659775/>. Viitattu 28.4.2021.

KUVA 5. Oksanen, Aino 1926. Olkiin sonnustautunut nuuttiparoni miekkoineen litin Myllylän kylästä. DIY joulukirkko, Nuuttipukki, Donkey Kong ja muita jouluperineitä. Valokuva. <https://www.city.fi/blogit/lavas/nuuttipukki>. Viitattu 9.2.2021.

KUVA 6. Outhwaite Rentoul, Ida 1908. Witch and Black Cats. The Witches of Ida Rentoul Outhwaite. Kuvitus. <http://littlegothichorror.blogspot.com/2014/08/the-witches-of-ida-rentoul-outhwaite.html>. Viitattu 22.4.2021.

KUVA 7. Norris 1720. Noidat lentämässä noitasapattiin 1700-luvun puupiirossessa. Witches flying on broomsticks. The history of witches and wizards: giving a true account of all their tryals in England, Scotland, Swedeland, France, and New England; with their confession and condemnation / Collected from Bishop Hall, Bishop Morton, Sir Matthew Hale, etc. By W.P. Puupiiros.

<https://wellcomecollection.org/works/abkab8tq/images?id=hbegwc8>
m. Viitattu 24.4.2021.

KUVA 8. LoggaWiggler 2014. Nazar amuletteja puussa. Valokuva.
<https://pixabay.com/fi/photos/silm%C3%A4-sininen-silm%C3%A4-puu-nazar-64702/>. Viitattu 25.4.2021.

KUVA 9. Nieminen, Inna 2021. Variaatioita. Valokuva. Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 10. Nieminen, Inna 2021. Eri muotojen kokeilua. Valokuva.
Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 11. Nieminen, Inna 2021. Yksityiskohtien suunnittelua. Valokuva.
Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 12. Nieminen, Inna 2021. Hahmon päälle sommittelua.
Valokuva. Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 13. Nieminen, Inna 2021. Auringon kuviointia. Valokuva.
Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 14. Nieminen, Inna 2021. Mallinnettu Valonkehrä -koru.
Kuvakaappaus. Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 15. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä mallinnus. Kuvakaappaus.
Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 16. Nieminen, Inna 2021. Broomstick. Kuvamuokkaus.
Parker_West 2018. PNG-kuva.
<https://pixabay.com/fi/illustrations/noita-halloween-hattu-luuta-black-3334757/>. Viitattu 28.4.2021.

KUVA 17. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä. Kuvamuokkaus. Xusenru
2017. Valokuva. <https://pixabay.com/fi/photos/muotokuva-tytt%C3%B6-musta-2377742/>. Viitattu 28.4.2021.

KUVA 18. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä, aurinkokulta. Renderöinti.
Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 19. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä, aurinkohopea.
Renderöinti. Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 20. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä, kuunhopea. Renderöinti.
Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 21. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä, kuunkulta. Renderöinti.
Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 22. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä, tuotokuva.
Kuvanmuokkaus. Valokuva. Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 23. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä, posterit. Kuvanmuokkaus.
Xusenru 2017. Valokuva. <https://pixabay.com/fi/photos/muotokuva-tytt%C3%B6-musta-2377742/>. Viitattu 28.4.2021.

KUVA 24. Nieminen, Inna 2021. Valonkehrä helmellä.
Kuvanmuokkaus. Valokuva. Helsinki: Inna Niemisen kuva-arkisto.

KUVA 25. Nieminen, Inna 2021. Gems 2. Kuvanmuokkaus. Ksyffffka07
2020. Valokuva. <https://pixabay.com/fi/photos/gems-riimut-potion-kivet-yrtit-5659775/>. Viitattu 6.5.2021.

LIITE I.

Onnenkorujen symboliikka ja merkitys -kyselytutkielman
kysymykset

- 1 Ikä?
- 2 Sukupuoli? nainen/mies/muu
- 3 Onko sinulla koskaan ollut onnenkorua, amulettia tai vastaavaa? kyllä/ei
- 4 Missä tilanteissa olet kokenut, että siitä on ollut apua? Tai missä tilanteissa voisit kuvitella käyttäväsi onnenkorua? Jos sinulla ei ole ns. onnenkorua, voit kertoa muutamalla sanalla jostain sinulle tärkeästä korusta.
- 5 Koetko, että onnenkorut ovat tarpeellisia? kyllä/en koe, perustele muutamalla sanalla
- 6 Onko korun symboliikalla tai tarinalla sinulle merkitystä? kyllä/ei
- 7 Vaikuttaako korun taustatarina ostopäätökseesi? aina/joskus/ei koskaan

